

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2000, sp. zn.: 33 Cdo 1262/2000

Pokud dojde k uzavření smlouvy o přepravě věci podle § 610 a násl. obchodního zákoníku, je nutno na vztah smluvních stran aplikovat, ve smyslu § 756 ObZ, vyhl. č. 11/1975 Sb., Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR), jsou-li splněny podmínky pro její aplikaci, tj. mezi smluvními stranami byla uzavřena přepravní smlouva v mezinárodní silniční nákladní dopravě, místo převzetí zásilky a místo jejího předpokládaného dodání leží ve dvou různých státech, z nichž alespoň jeden je smluvním státem Úmluvy.

Protože Úmluva výslovně určuje, že není rozhodné, jaké je trvalé bydliště, popř. státní příslušnost stran smlouvy, je Úmluvu nutno aplikovat i v těch případech, že jde o vztah dvou tuzemských subjektů.

Rozsudek
Nejvyšší soud České republiky

rozhodl ve věci žalobce A. a. s. . proti žalovanému Ing. O. V., o zaplacení částky 181 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Třebíči pod sp. zn. 5 C 1119/95, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 5. května 1999 č. j. 28 Co 493/96 - 128, takto:

I. Dovolání se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění.

Okresní soud v Třebíči rozsudkem ze dne 12. září 1996 č. j. 5 C 1119/95-47 uložil žalovanému, aby zaplatil žalobci částku 181 000 Kč s 15% úrokem z prodlení od 15. 5. 1993 do zaplacení a nahradil mu náklady řízení. Uvedená částka představovala cenu za přepravu, kterou provedl žalobce na základě objednávek přepravy vystavených žalovaným v měsících únor až duben 1993. Jednalo se o přepravu prováděnou mimo území ČR, přičemž místo naložení zboží bylo na území odlišného státu než místo, kam měla být zásilka dodána. Po provedeném dokazování zjistil soud, že mezi účastníky řízení není sporu o tom, že přeprava byla provedena. Nebyla sporná ani výše ceny přepravy, žalovaný však tvrdil, že fakturované ceny za přepravu nejsou ještě splatné, protože jejich splatnost je vázána na úhradu přepravy mezi žalovaným a jeho dalším smluvním partnerem. Soud prvního stupně dospěl v řízení k závěru, že mezi žalovaným a žalobcem byla uzavřena smlouva o přepravě věci podle § 610 a násl. obchodního zákoníku. Přepravní smlouva byla podle názoru soudu prvního stupně uzavřena ústní dohodou, která obsahovala všechny části, které obchodní zákoník pro daný smluvní typ v základním ustanovení § 610 požaduje, a vlastní realizací přepravy ze strany žalobce. Obsahem závazku žalobce pak bylo provedení přepravy, přičemž mu příslušela sjednaná úplata, popř. při absenci výslovného ujednání úplata obvyklá v době uzavření smlouvy s přihlédnutím k obsahu závazku žalobce. Nárok na úplatu za přepravu vznikl podle názoru soudu prvního stupně žalobci s ohledem na

neexistenci řádného písemného smluvního ujednání po provedení přepravy a stal se splatným již jejím provedením (§ 625 odst. 1 a 2 obchodního zákoníku). Soud prvního stupně proto shledal, že žalovaný je povinen částku 181 000 Kč s příslušenstvím žalobci zaplatit.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně jako soud odvolací shora označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl. Odvolací soud současně rozhodl o náhradě nákladů řízení včetně nákladů odvolacího řízení. Konstatoval, že zaplacení předmětné částky požadoval žalobce jako přepravné za přepravy provedené jeho právním předchůdcem, Č. R. s. p., na základě celkem sedmi objednávek přepravy. Přepravy se děly postupně v době od 6. února do 16. dubna 1993 na území cizích států a místo naložení zásilky bylo vždy na území jiného státu než místo dodání zásilky. Provedení přeprav je dosvědčeno nákladními listy CMR. Za uskutečněné přepravy bylo šesti fakturami vyfakturováno celkem 181 000 Kč. V průběhu odvolacího řízení prezentoval žalobce názor, že v případě těchto přeprav vznikly dvě smlouvy - nepojmenovaná smlouva o obstarání přepravy uzavřená v jednotlivých případech mezi ním a žalovaným a dále konkrétní přepravní smlouvy uzavřené mezi žalobcem a jednotlivými odesílateli uvedenými v nákladních listech CMR. Uzavírání nepojmenovaných smluv o obstarání přepravy je podle žalobce v daném oboru obchodní zvyklostí. Žalobce tedy zastával názor, že se smluvní vztahy mezi ním a žalovaným řídí obchodním zákoníkem, nikoli Úmluvou CMR, neboť žalovaný nevystupoval v uvedených případech jako odesílatel. Žalovaný naopak zastával názor, že mezi ním a žalobcem byla uzavřena přepravní smlouva podle § 610 a násl. obchodního zákoníku, na niž je však třeba aplikovat též vyhl. č. 11/1975 Sb. o Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční dopravě (CMR). Žalovaný potom s odkazem na čl. 32 Úmluvy CMR, podle jejíhož prvního odstavce se nároky z přeprav, na něž se vztahuje Úmluva CMR, promlčují za jeden rok, přičemž promlčecí lhůta začíná běžet uplynutím 3 měsíců ode dne uzavření přepravní smlouvy, uplatnil námitku promlčení. Jednotlivé přepravy byly provedeny v únoru až dubnu 1993 a žalobce podal žalobu na úhradu přepravného až 24. 8. 1995. Oba účastníci přitom nezpochybňovali skutečnost, že přepravy byly uskutečněny, ani správnost žalovaných pohledávek.

Podle názoru odvolacího soudu šlo v daném případě o spor mezi podnikateli (žalobce je zapsán v obchodním rejstříku, žalovaný podniká na základě živnostenského oprávnění), proto je třeba jej posuzovat podle obchodního zákoníku. Z § 756 obchodního zákoníku vyplývá, že se jeho ustanovení použijí jen tehdy, pokud mezinárodní smlouva, která je pro Českou republiku závazná a která byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, neobsahuje odlišnou úpravu. Ve Sbírce zákonů z roku 1975 byla pod č. 11 uveřejněna Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR), kterou je Česká republika vázána (zákon č. 4/1993 Sb.). Podle svého čl. 1 se tato úmluva vztahuje na každou smlouvu o přepravě zásilek za úplatu silničním vozidlem, jestliže místo převzetí zásilky a předpokládané místo jejího dodání, jak jsou uvedena ve smlouvě, leží ve dvou různých státech, z nichž alespoň jeden je smluvním státem Úmluvy CMR. Toto ustanovení platí bez ohledu na trvalé bydliště a státní příslušnost stran.

Ve sporném případě se odvolací soud proto zabýval otázkou, zda je třeba Úmluvu CMR aplikovat na vztah žalobce a žalovaného. V řízení zjistil, že žalovaný objednával přepravy u žalobce v rámci provádění spediční činnosti pro třetí subjekt. V jednotlivých objednávkách přepravy je však jako objednatel označen pouze žalovaný a je z nich zřejmé, že je žalovaný činil svým jménem a sám dal žalobci pokyny k uskutečnění přepravy označením místa nakládky, termínu nakládky, místa vykládky a hmotnosti přepravované zásilky a dohodl se i na ceně

přepravy. Pouze ve všeobecných podmínkách se ohledně platby uvádí, že platba se uskuteční po předložení potvrzeného originálu nákladního listu CMR a zaplacení faktury od objednatele přepravy. Odvolací soud nepovažoval pro posouzení uplatněného nároku za nutné provádět důkazy o vztahu mezi žalovaným a jeho dalším smluvním partnerem, neboť žalovaný tím, že přepravy objednával vlastním jménem, dával dopravci konkrétní přepravní dispozice a vzal na sebe i závazek k úhradě ceny přepravy, se stal sám vůči dopravci odesílatelem. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že ve všech případech jednotlivých přeprav byly uzavřeny přepravní smlouvy mezi žalobcem v postavení dopravce a žalovaným v postavení odesílatele. Odesílatelé označení v nákladních listech nebyli objednateli přepravy, a nelze se proto podle odvolacího soudu ztotožnit s názorem, že přepravní smlouvy byly uzavírány mezi nimi a žalobcem. Na uvedené přepravní smlouvy bylo proto třeba s ohledem na § 756 obchodního zákoníku aplikovat v prvé řadě vyhl. č. 11/1975 Sb., a tam, kde tato vyhláška právní úpravu postrádá, i příslušná ustanovení obchodního zákoníku.

Dále se odvolací soud zabýval důvodností námitky promlčení vznesené žalovaným v podaném odvolání. Otázka promlčení nároků z přepravních smluv je ve vyhl. č. 11/1975 Sb. výslovně upravena. V čl. 32 odst. 1 písm. Úmluvy CMR je uvedeno, že se nároky z přeprav, na něž se vztahuje Úmluva CMR, promlčují za jeden rok, v případě úmyslného zavinění za tři roky, přičemž promlčecí doba začíná běžet uplynutím 3 měsíců ode dne uzavření přepravní smlouvy /čl. 32 odst. 1 písm. c) Úmluvy CMR/. Poněvadž se na přepravy uskutečněné v posuzovaných případech vztahuje Úmluva CMR, bylo nutno k uvedené úpravě přihlídnout. Právo na zaplacení přepravného uplatnil žalobce u soudu dne 24. srpna 1995. V případech jednotlivých uskutečněných přeprav, z nichž bylo žalováno přepravné, vznikla přepravní smlouva mezi žalobcem a žalovaným přijetím objednávky žalovaného /§ 41 odst. 1 písm. a) a § 41 odst. 2 vyhl. č. 133/1964 Sb. o silničním přepravním řádu v jejím platném znění/. Odvolací soud považoval za prokázané, že žalobce objednávky žalovaného přijal, i když z objednávek přeprav není zřejmé, kdy tak učinil. V každém případě se tak stalo před uskutečněním jednotlivých přeprav, které započaly dne 6. 2. 1993, 18. 2. 1993, 24. 2. 1993, 18. 3. 1993, 28. 3. 1993 a 8. 4. 1993 /zde odvolací soud poukazuje i na ust. § 41 odst. 2 písm. c) vyhl. č. 133/1964 Sb., podle něhož je objednávka přijata započítáním objednané přepravy, jestliže nebyla přijata podle § 41 odst. 2 písm. a), b) cit. vyhl./.. Odvolací soud uzavřel, že žalobou ze dne 24. srpna 1995 uplatnil žalobce svoje nároky na přepravné za jednotlivé přepravy až po uplynutí jednoleté promlčecí doby počítané po uplynutí tří měsíců ode dne uzavření přepravních smluv. Zavinění žalovaného, které by mělo vliv na trvání lhůty podle čl. 32 odst. 1 Úmluvy CMR, nebylo v řízení zjištěno. Odvolací soud proto posoudil námitku promlčení vznesenou žalovaným jako důvodnou a právo na zaplacení přepravného žalobci nepřiznal.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a důvodnost o ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Podle názoru dovolatele posoudil odvolací soud věc nesprávně, když označil žalovaného za odesílatele a smluvní stranu přepravní smlouvy. Svůj názor opírá v zásadě o dva argumenty: - odvolací soud dospěl k nesprávnému závěru, že v daném případě byl prokázán opak ve smyslu čl. 9 odst. 1 Úmluvy CMR a že nákladní listy CMR nejsou v daném případě věrohodným dokladem o uzavření přepravních smluv mezi subjekty, které samy sebe v předmětných nákladních listech označily za odesílatele zásilek. Podle názoru dovolatele prokázání opaku může nastat pouze tehdy, pokud se prokáže, že subjekt, který je v nákladním listu CMR označen jako odesílatel, byl takto označen někým, kdo k tomuto kroku neměl zmocnění; - podle názoru dovolatele je

odesilatelem ten subjekt, který předal zásilku k přepravě a sám sebe za odesilatele označil v přepravním listu CMR. Proto byly v posuzovaných případech přeprav odesilatelé zahraniční subjekty, které jsou jako odesilatelé uvedeny v nákladních listech CMR. Tento svůj názor potom dokládá výkladem čl. 5, 6, 7, 10, 11 a 12 Úmluvy CMR.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen "Nejvyšší soud") jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání je v dané věci přípustné (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu (jeho výroku), jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé /§ 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř./, bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) žalovaným řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.) a opírá se o způsobilý dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze rozhodnutí odvolacího soudu vytýkat, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci, přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Vady řízení, které dovolací soud zkoumá z úřední povinnosti podle § 242 odst. 3 o. s. ř. /vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř. a jiné vady řízení, které podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci/, nebyly v dovolání tvrzeny a z obsahu spisu nevyplývají.

Jestliže je podle § 242 odst. 1 o. s. ř. dovolací soud jinak vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil, je předmětem daného dovolacího přezkumu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem. Nesprávnost právního posouzení věci spatřuje dovolatel především v tom, že podle jeho názoru odvolací soud vyšel při svém rozhodnutí ze závěru, že ve smyslu čl. 9 Úmluvy CMR nebyly předloženy nákladní listy CMR věrohodným dokladem o uzavření a obsahu přepravní smlouvy v tom smyslu, že přepravní smlouvy byly uzavřeny mezi žalobcem a zahraničními subjekty, které jsou uvedeny jako odesilatelé v příslušných nákladních listech CMR. Odvolací soud naopak, podle dovolatele nesprávně, dovodil, že přepravní smlouvy existovaly, ale jejich smluvními stranami byli žalobce a žalovaný. Dovolatel se domnívá, že přepravní smlouvy podléhající režimu Úmluvy CMR byly uzavřeny mezi ním a zahraničními subjekty uvedenými jako odesilatelé v přepravních listech CMR, kdežto smlouvy uzavřené mezi ním a žalovaným na základě objednávek přepravy nemají charakter přepravní smlouvy ve smyslu Úmluvy CMR, tato Úmluva na ně nedopadá, a nedošlo tudíž ani k promlčení nároků žalobce na úhradu ceny přepravy.

K posouzení, zda odvolací soud postupoval nesprávně, pokud jde o právní kvalifikaci skutkového stavu zjištěného dokazováním, je podle názoru soudu dovolacího nutno vyřešit otázku, zda je možno na základě dokazování provedeného v předchozích řízeních kvalifikovat projevenou vůli žalobce a žalovaného jako vůli směřující k uzavření přepravní smlouvy nebo jako vůli, která směřovala k uzavření smlouvy jiného typu, popř. k uzavření smlouvy nepojmenované.

V řízení před soudem prvního stupně byly provedeny důkazy listinami a výsledkem žalovaného. Z listinných důkazů vyplynulo, že žalovaný objednával u žalobce přepravu vždy tímž tiskopisem, na němž byla kromě identifikace objednatele uvedena vždy státní poznávací značka vozidla, místo nakládky a vykládky, termín nakládky, hmotnost případně druh nákladu,

cena za přepravu a všeobecné podmínky objednatele. Z výsledku žalovaného potom vyplynulo, že uvedené objednávky nebyly písemně potvrzovány, ale žalobce na jejich základě provedl požadovanou přepravu a předložil žalovanému originál nákladního listu CMR. Dále z výsledku žalovaného vyplynulo, že on sám měl dalšího smluvního partnera, společnost L. E. V., spol. s r. o., pro něhož u žalobce přepravu objednával. Zástupce žalobce uvedl, že mezi účastníky nebyla uzavřena písemná smlouva, žalobce plnil na základě výše popsanych objednávek přepravy.

V odvolání žalovaný upozorňuje na nutnost aplikace Úmluvy CMR a vznáší námitku promlčení, žalobce potom uvádí ve vyjádření k odvolání, že mezi ním a žalovaným byla uzavřena nepojmenovaná smlouva o obstarání přepravy. V ústním jednání potom zástupci obou účastníků zopakovali uvedené argumenty. Dále žalovaný uvedl, že podle jeho názoru je nutno aplikovat Úmluvu CMR, i když přepravní list vykazuje nedostatky, žalobce potvrdil, že objednávky přepravy činil žalovaný, avšak žalobci nebylo známo, na čí podnět se tak děje.

Z provedeného dokazování je zřejmé, že již soud prvního stupně zjistil, že žalovaný formuloval svůj návrh smlouvy jako "objednávku přepravy" a v jeho textu uvedl údaje potřebné k provedení přepravy. Subjekty, které zásilky k přepravě žalobci předávaly, charakterizoval jako "místo nakládky" především pomocí uvedení údajů o jejich umístění. Žalobce tento návrh nepotvrdil, avšak provedl požadovanou přepravu a fakturoval cenu za přepravu zboží. Rovněž v žalobě označil svoji pohledávku jako "přepravné". Teprve až k argumentům obsaženým v textu odvolání žalovaného uvádí, že vlastně byly uzavírány smlouvy dvě, přičemž nespecifikuje způsob, jakým docházelo k uzavírání přepravní smlouvy mezi ním a zahraničními subjekty označenými v přepravních listech CMR jako odesílatelé.

Smlouva o přepravě věci je v obchodním zákoníku charakterizována jako právní úkon, jímž se dopravce zavazuje odesílateli přepravit zásilku z místa odeslání do místa určení a odesílatel se zavazuje zaplatit mu úplatu (přepravné). Dopravce tedy provádí přepravu sám, je povinen ji provést řádně a včas, odesílatel je naopak zavázán přepravu zaplatit. Podstatnými náležitostmi smlouvy o přepravě věci jsou označení zásilky, označení místa odeslání a místa určení, závazek dopravce provést přepravu a závazek odesílatele zaplatit přepravné.

Od tohoto smluvního typu se typ obstaravatelské smlouvy odlišuje tím, že obstaravatel se zavazuje toliko obstarat příslušnou záležitost, v našem případě přepravu. Předpokládá se při tom, že obstaravatel uzavře vlastním jménem na účet příkazce smlouvu o přepravě zásilky do dohodnutého místa určení. Obstaravatel tedy obvykle sám přepravu neprovádí (v případě smlouvy zasílatelské uzavřené podle § 601 a násl. obchodního zákoníku může zasílatel při splnění podmínek stanovených v § 605 odst. 1 obchodního zákoníku přepravu uskutečnit sám), je povinen toliko sjednat způsob a podmínky přepravy s využitím vlastních znalostí a na základě pokynů příkazce. Příkazce je povinen zaplatit za obstarání přepravy úplatu zpravidla poté, co obstaravatel přepravu zajistil uzavřením příslušných smluv s dopravci, ovšem nezávisle na tom, zda již byla přeprava uskutečněna.

Vycházejí z důkazů provedených v předmětném sporu, přiklání se dovolací soud po jejich zhodnocení ve smyslu § 266 odst. 1 až 3 obchodního zákoníku k právnímu názoru, který vyslovil soud odvolací a považuje za prokázané, že vůle účastníků směřovala k uzavření smlouvy o přepravě věci. Žalobce prováděl přepravu sám, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, žalovaný mu poskytl potřebné údaje, pokud jde o zásilku i místo nakládky a určení zásilky. Na

fakturách uvádí žalobce, že účtuje cenu za přepravu, nikoli za její obstarání a v žalobě označuje tuto cenu jako "přepravné". Skutečnost, že žalovaný neobjednával přepravu pro sebe, ale vystupoval jako zasilatel ve vztahu ke svému smluvnímu partnerovi, společnosti L. E. V., spol. s r. o., ani skutečnost, že tato okolnost byla žalobci známa, nejsou pro posouzení sporu rozhodné. Právní vztah upravený smlouvou zasilatelskou se realizoval mezi žalovaným a společností L. E. V., spol. s r. o. Již z dokazování v řízení před soudem prvního stupně vyplynulo, že žalovaný vykonával spediční činnost a měl vůči tomuto partnerovi právní postavení zasilatele. Byl tedy ve vztahu k němu povinen vlastním jménem a na účet příkazce obstarat přepravu věcí. Tento závazek plnil potom objednávkou přepravy ve vztahu k žalobci. V tomto vztahu jednal vlastním jménem a sdělil žalobci skutečnosti, které charakterizují závazkový vztah ze smlouvy o přepravě věcí. Žalobce potom na základě objednávek přepravy přepravu skutečně provedl. Z projevené vůle stran, tak jak byla zachycena v důkazních prostředcích, nelze dovozovat, že by mezi žalobcem a žalovaným měla být uzavírána nepojmenovaná smlouva o obstarání přepravy.

Pokud tedy na základě projevu vůle stran došlo k uzavření smlouvy o přepravě věci podle § 610 a násl. obchodního zákoníku, je nutno na vztah žalobce a žalovaného aplikovat Úmluvu CMR, protože jsou dány podmínky pro její aplikaci - mezi žalobcem a žalovaným byla uzavřena přepravní smlouva v mezinárodní silniční nákladní přepravě, místo převzetí zásilky a místo jejího předpokládaného dodání, jak jsou uvedena ve smlouvě, leží ve dvou různých státech, z nichž alespoň jeden je smluvním státem Úmluvy. Protože Úmluva výslovně určuje, že není rozhodné, jaké je trvalé bydliště, popř. státní příslušnost stran smlouvy, je Úmluvu nutno aplikovat i v těch případech, že jde o vztah dvou tuzemských subjektů. V takovém případě by skutečně z důvodů uvedených odvolacím soudem došlo k promlčení nároku žalobce na zaplacení ceny přepravy. Dovolací soud přitom nepovažuje za nutné, aby hodnotil, zda k uzavření smlouvy o přepravě věci podle § 610 a násl. obchodního zákoníku skutečně došlo /odvolací soud uzavření smlouvy posuzoval podle § 41 odst. 2 vyhl. č. 133/1964 Sb., tato vyhláška však v případě přeprav, jež jsou upraveny mezinárodními smlouvami, neplatí (§ 1 odst. 2 písm. c) cit. vyhl./.. Rozhodující je, že vůle stran nasměřovala k uzavření obstaravatelské smlouvy. Jiný nárok, než na zaplacení ceny přepravy, totiž žalobce neuplatnil a proto žalobě nemohlo být v žádném případě vyhověno.

Z výše uvedených důvodů je tedy rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné. Dovolací soud proto podle § 243b odst. 1 věty před středníkem o. s. ř. dovolání zamítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243b odst. 4 o. s. ř. ve spojení s § 224 odst. 1 o. s. ř. a § 142 odst. 1 o. s. ř., přičemž úspěšnému žalovanému v dovolacím řízení zřejmě žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně 30. května 2000